

Technická univerzita v Liberci, KKV Prostějov
BS/TŘOV
DOK-seminární práce

Seminární práce
z předmětu: Dějiny oděvní kultury

Vznik a vývoj džínů Levi Strauss, texasky

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI UNIVERZITNÍ KNIHOVNA	
Přir. č.	2130744
Signat.	B15057
Kč	

UNIVERZITNÍ KNIHOVNA
TECHNICKÉ UNIVERZITY V LIBERCI

3146181003

Co znamenají džíny u nás a pro nás?

Když se řekne džíny, každému se vybaví něco jiného. Záleží na věku dotyčného. Dnešní padesátník si představí scénu ze školních lavic, kdy učitelky nelítostně posílaly žáky domů převléknout se z „texasek“ jak se napodobeninně džín u nás v době hluboké totality říkalo, do něčeho slušnějšího.

Pětačtyřicátník zavzpomíná, jak nosil dlouhé vlasy a díky rozervaným džínám byl tím nejobdivovanějším hipisákem v okrese.

Pětatřicátník si se stejným dojetím vybaví fronty, které stával před prodejny Tuzex v těch dnech, kdy do nich vyjimečně dorazil symbol prohnitého kapitalismu- džíny. Nebo když se závistí pohlížel na ty, kteří měli originální džíny od tetiček a strýců ze Západu.

A dnešní puberták? Ten bere džíny jako samozřejmý kus oděvu.

Džíny ale mají bohatou historii, která by neměla být a jistě nebude zapomenuta.

Jak vlastně vznikl samotný název džíny?

Je známo, že označení džíns pochází z Evropy, ale na jeho přesný původ existují různé verze. V takřka všech případech je zmínka o Janovu.

Již v 17.století Evropané znali pevnou látku, která se vyráběla v italském Janově a francouzském Nimes. Šily se z ní plachty na vozy, stany a pytle. Název látky z Janova zněl v angličtině džín. Výraz pro plátno z Nimes oproti tomu zní ve francouzštině „de Nim“, odtud slovo denim rovněž často užívané pro džínový materiál. Oba materiály se přitom od sebe poněkud lišily, společným znakem však pro ně byla modrá barva a výrazná pevnost.

V Americe se původně výrobkům z těchto látek říkalo overal. Výraz džíny se začal používat až v 60.letech 19.století v souvislosti s výrobky firmy Levi's.

Název džíns se však nejpravděpodobněji přetransformoval právě z francouzského názvu Janova „Genoa“. A to ,ať už podle města vyrábějícího tuto hrubou bavlněnou tkaninu, podle janovské lodi, která tuto látku do Anglie dovezla či podle oděvu z tohoto materiálu, který Janovští námořníci nosily.

Legenda stále žije.

Když v jednom městečku kdesi v Nevadě našel v roce 2001 jeden muž ve stodole kus hadru, netušil, že právě objevil nejstarší dosud zachované džíny Levi's s datem výroby 1880.

Nálezce je ukázal sběrateli kuriozit, který je zařadil do aukce, tam byly vydraženy za 46 milionů dolarů pro muzeum Levis.

Jedná se o jeden z důkazů, jakou legendou se levisky staly, přestože se jejich sláva pohybuje střídavě nahoru a dolů.

Vznik Levi's jeans.

V 18.století se s rozvojem obchodu, otrocké práce a bavlníkových plantáží začalo vyrábět pracovní oblečení pouze z bavlněného hrubého materiálu. Dělníci je nosily protože bylo velmi pevné a trvanlivé. Látka byla většinou barvena indigem,

• které procházelo z amerických a indických plantáží, a propůjčilo oblečení klasickou tmavě modrou barvu.

Tyto oděvy lze považovat za předchůdce později proslavených džínových oděvů.

V polovině 19. století vypukla kalifornská zlatá horečka, která byla významným mezníkem vzniku prvních džínových kalhot Levi's.

V roce 1829 začala historie džín jako takových, v malém městečku Buttenheim u Bambergu, kde se 26. února narodil Leovi Strauss.

V roce 1847 společně se svou matkou a dvěma sestrami Leovi opustil rodné Německo. Přeplovili se do New Yorku kde Leoviho nevlastní bratři provozovali velkoobchod s textilním zbožím. Mladý Leovi pro své bratry několik let pracoval a v roce 1850 si změnil své jméno z Leovi na Levi.

V roce 1853 Levi získal americké občanství a v téže roce se přestěhoval do města zlaté horečky - San Francisca, kde měl za úkol otevřít pobočku velkoobchodu. Zlatá horečka hnala mnoho mužů na „zlatý západ“ dolovat zlato. Zlatokopové nutně potřebovali oblečení, které by bylo pevné a trvanlivé.

Levi v domění že vydělá na zlaté horečce, prodával potřeby pro zlatokopy a látky. Také prodával stany a plachty na vozy ušité z hustě tkané látky jean. Brzy zjistil, že podobný nápad dostalo již mnoho lidí před ním.

• Představa džínových kalhot se zrodila, když místní zásobovači nedovezli včas do obchodu pánské kožené kalhoty, mezi pracujícími lidmi žádané. Jeden ze zlatokopů si postěžoval že nemůže upotřebit plachtu ze stanu, že by raději pevné kalhoty, a tak podnikavý Levi využil celé své zásoby hnědého nepromokavého plátna. U pánského krejčího pak Levi dal z této plachty po vzoru námořnických kalhot zhotovit první džíny.

Městem se začínalo šířit, že ty pevné kalhoty od Strausse jsou zázračné a vydrží jako žádné jiné. Džíny se staly absolutním prodejním hitem a Levi se začal rozhlížet po další vhodné látce pro výrobu. Nakonec se rozhodl pro bavlnářský-drilich (trojvazný kepr) v barvě indické modři, který se dovážel z francouzského města Nimes.

První džíny proto byly ve dvou druzích. Indigově modré z kepru a hnědé z bavlněné celtoviny. Celtovina však na rozdíl od kepru nikdy nezměkla a nestala se příjemnou k nošení a tak tyto celtovinové džíny postupně zmizeli z trhu.

Velký problém u těchto kalhot byly kapsy, které se často vytrhávaly, když si do nich zlatokopové cpaly nalezené kameny. Tento problém vyřešil Nevadský krejčí Jacob Davis, který přišel na představu kapsového váčku zpevněného měděným nýtováním. Jacob kalhoty zpevnil nýty i na spodní části poklopce opatřeného knoflíky.

Davis si chtěl nápad nechat patentovat, ale protože neměl dostatek peněz požádal v dopise Levi Strausse aby mu patent zaplatil a za tuto službu mu nabídl podíl ze zisku. Strauss nabídku přijal. Patent jim byl udělen 20. května 1873, což je oficiální datum "narození" modrých džín.

• Levi přivedl Jacoba Davise do San Francisca, aby zde dohlížel na jejich první společnou výrobu měděných nýtovaných "waist overalls", což bylo původní označení pro džíny. Oba věděli, že pro pracovní oděvy bude lépe využitelný denim než jean z důvodu jeho větší odolnosti. První továrna vznikla v domě číslo 98 na Battery Street. V téže roce nechal Strauss ozdobně štepat zadní kapsy kalhot "501" dvojitém obloukem v oranžové barvě shodné s nýtováním.

• Strauss džíny opatřuje visačkou se svým jménem, jako značku si vybírá dva koně,

kteří mezi sebou napínají kalhoty. Toto bylo součástí kampaně, kterou chtěl Levi ukázat, jak pevné jeho kalhoty jsou. Záruční značkou firmy bylo, že každé kalhoty, které nevydrží běžnou námahu budou vyplaceny. Již tehdy však vypadaly kalhoty tak, jak jsou všem známy. Modré, pevné s rovnými nohavicemi, pěti kapsami zpevněnými nýty a dvojitým ozdobným prošíváním. Obvykle pevně obepínaly boky, byly spolehlivé, pohodlné a svým střihem zdůrazňovaly fyzickou sílu pracujících mužů. Dodatečně byla natištěna ještě velikost a známka "501". Z počátku je nášivka vyráběna z olejové přize, kterou později nahradila koženka a následně pravá kůže. Označení "501" je vlastně jen označení typu látky, ale až dodnes značkou Levi's.

Levi Strauss umírá v roce 1902 a zanechává po sobě jmění 6 miliónů dolarů.

Od pracovního oděvu k módě

Džinománie se, ale nezrodila současně se vznikem džín, tehdy to byl oděv těžce pracujících lidí. Bavlněné džíny se stejnou vestou nosily pouze topiči, mechanici a farmáři. Ani jeden mladík nebo dokonce dospělý muž z buržoazní rodiny by si nikdy modré džíny neoblékl.

Ryze praktická stránka džínových oděvů ustoupila až o sto let později.

Do roku 1920 si Levi's® "waist overalls" získaly přední postavení ve všech státech Západu.

Ve 30. letech bylo v Hollywoodu natáčeno mnoho westernů. Kovbojové, kteří velice často nosili džíny, se stali velice populárními. Oprávnění kovbojové v Levi's® jean se stali synonymem pro nezávislý a drsný život.

Denim byl nyní spojován s drsným Američanem symbolizovaným například Johnem Waynem spíše než s prací. Mnoho Američanů si pak z dovolené na západě odváželo jeansy domů na východ, protože pouze zde se daly koupit.

Také během velké celosvětové hospodářské krize v roce 1929, se džíny udrželi především díky své velké odolnosti. Chudí lidé si často mohli dovolit pouze jeden kus oblečení, který musel o to více vydržet.

Straussovy modré džíny byly postupně přijímány módním průmyslem. V roce 1935 se poprvé objevují Leviho dámské džíny.

Během druhé světové války byly džíny vyráběny méně, ale tehdy se dostali díky Americkým vojákům do světa, kteří je občas nosily ve svém volném čase. Evropa modrému kouzlu také podlehl. Spíše než módu však šlo o životní názor.

Po válce se klientela společnosti Levi Strauss & Co. se výrazně změnila. Přesunula se od pracujících mužů k teenagerům a vysokoškolákům, užívajících si života, kteří kalhoty začaly nazývat jen džíny. Do padesátých let se o nejznámějších mědí nýtovaných kalhotách hovořilo jako o "overalls".

V roce 1950 začal Levi prodávat své oblečení i mimo území západu Spojených států. Lidé z východní části země a středozápadu měli konečně možnost nosit pravé Levi's® jeans.

Do roku 1960 si společnost Levi Strauss & Co. uvědomila, že je načase změnit název svého výrobku, na džíny všeobecně mezi klientelou už používaný.

V padesátých letech se džíny staly významnou součástí americké tradice a legendy. Zde také dochází k trvalé proměně pracovního oděvu v oděvní součást. U této proměny stály především Hollywoodské hvězdy jako Marilyn Monroe či James

Dean. Džíny se staly symbolem teenagerů, jejich revolty a odvahy. Některé školy dokonce zakázali jejich nošení ve škole.
Vedle značky Levi's® vznikají v Americe, v Itálii, v Anglii další značky jako Lee, Wrangler či HIS.

K 60.letům se vztahuje rozvoj hnutí hippies a počátek džinománie. Džíny se staly nutnou součástí oblečení mládeže protestující proti válce. Důležitý byl zvláště květen 1968, kdy se v zemích západní Evropy a v Americe přehnal vlna studentských bouří. Fotografie v časopisech i televizní reportáže ukazovaly rebelanty ze Sorbony, Kentu a dalších univerzit oblečené do nepostradatelných džín. V této době se objevovalo mnoho druhů džínového oblečení. Objevily se na nich výšivky a aplikace, nálepky, vzory, ozdoby, „umělecky“ vyvedené záplaty, kromě klasického materiálu indigové barvy se stal oblíbeným i batikovaný či malovaný materiál. Vznikl celý džínový styl. Z džínoviny se začalo šít téměř vše. Textilní podnikatelé slavily triumf, poptávka po jejich výrobcích rok od roku rostla. Zpočátku tuto rebelantskou uniformu nosila pouze mládež, ale přibližně kolem roku 1970 zachvátila i starší generaci. Do džínů se na Západě oblékli lidé snad ze všech společenských vrstev. V nezápádních zemích se džínové oblečení stalo symbolem „západní dekadence“ a bylo velmi těžko k dostání. Americké firmy obdržely mnoho dopisů z celého světa s žádostmi o zaslání džínových kalhot.

V roce 1974 džíny kralovaly na Kings Road. Bylo možné sehnat džíny nové či opotřebované, tmavé i světle modré. Prodávány se džínové kufrý olemované hrubou kůží, vaky a tašky nejrůznějších tvarů a rozměrů, řemeny, náramky, barety i velké slunečníky. Objevily se džínové dřeváky, boty, různé vysoké holínky, saka i blůzičky. Nosit džíny znamená žít moderně. Jedním z hlavních výrobců je stále firma Levi Strauss, která v roce 1975 oblékla do džínů 250 miliónů lidí. Potom následují firmy Wrangler a Lee, dále francouzské firmy New Man a Rica Levis. Vedoucí šestku výrobců v této době uzavírá anglický Lee Cooper. Kromě toho existuje řada drobných výrobců. Poptávka po džínových výrobcích v letech 1970 / 75 vedla ke vzniku asi 200 nových firem. Džíny se značkami nebo i bez nich tvoří téměř polovinu prodeje těchto výrobků. Ze symbolu vzdorovitého mládí se stal po všech stránkách společensky přijatelný značkový návrhářský model, s nímž se setkáváme v nesčetných módních interpretacích.

Džínové oblečení je velmi módní a i slavní návrháři začínají vytvářet své vlastní styly a značky. Džíny například Kelvina Kleina v polovině 70.let přinášely zisk 12,5 miliónu týdně.

Krise 80.let

Džíny však mají za sebou i těžké období, období 80.let. Móda je pestrá, blýskavá a džíny jsou najednou tak nudné. A ten jejich střih je pasé. Na pultech obchodů se jich vrství hromady. Začátkem 80.let se prodává v Evropě o sto milionů džínů méně než na konci 70.let. Týká se to všech výrobců, firma Levi's se však nevzdává. Zkouší použít novou techniku, džíny více vybělené. Podařilo se. Objevují se nové džíny různých barev, střihů a materiálů. Některé materiály pouze džínovinu na první pohled připomínají. Vyrábějí se ze lnu, vlny, hedvábí s příměsí syntetických a umělých vláken, z pleteniny a dokonce i z kůže, na které se vytlačily šikmé vazební rýhy. Efektu

podobnosti se dosahuje pomocí různobarevných vláken. Toto značně rozšířilo barevnou škálu a umožnilo šít oděvy ze šedivých, hnědých, červených a žlutých denimových tkanin. Na některých je dokonce natištěn vzor, který vytváří záplaty a švy.

V současnosti je nutné přicházet stále s novými nápady. Levis nějaké má. Například džíny ušité z látky, která se po vyprání vytvaruje přesně podle postavy zákazníka a tak už zůstane. Nebo možnost vybrat si na internetu materiál, střih i cvočky na Levisky dle svých představ. Čím upoutat ještě, o tom stále přemýšlejí týmy módních návrhářů a reklamních agentů z celého světa. Konkurence roste.

Rok 2004 je tady a pro džíny to znamená zase horší časy.

Agentury vydávají překvapivé zprávy, že jeden z nejznámějších výrobců Levi Strauss uzavřel svůj poslední závod na území spojených států v San Antoniu ve státě Texas. Společnost vedená prasynovcem zakladatele ukončila výrobu už v prosinci loňského roku, nyní podnik uzavřela úplně a propustila 15 tisíc zaměstnanců. Američané jsou šokováni. Levi's symbol amerického snu, ten přece nemůže zkrachovat! Bohužel ale může.

Podobně jako řada dalších oděvních firem i Levi's se chystá využít levnější pracovní sílu a přesunout se do Asie. O levisky také zase klesá zájem, podobně jako v osmdesátých letech, a proto také tržby, samozřejmě.

Vypadá to, že lidé teď dávají přednost jiným značkám, kterých je nepočítaně. Mezi ty více známé patří především takové jako Wrangler, Diesel, Tommy Hilfinger, Mustang, Replay a samozřejmě další.

Levi's si totiž nečekaně svou slávou uškodil. Továrny na džínové oblečení začaly vznikat v mnoha zemích světa právě proto, že levisky byly tak úspěšné. Najednou všichni vyráběli džíny. A tenhle trend pokračuje.

Dnešní doba mění ideály, s nimiž se mění i tvář džínové módy.

Široké a úzké nohavice, zapínání na zdrhovadlo či knoflíky. Vypasované, volnější a zase zpět. S kapsami, bez kapes, s ozdobným štepováním či bez něj a tak bychom mohly pokračovat dál a dál.

Výrazný punc dává oblečení hnutí rocku, disca, punku, heavy metalu a techna.

Aktuální jsou v módě přípustné návraty ke všem retro stylům i nové nevázané experimenty. Výrobci i návrháři mají tak ideální prostor pro nové kreace.

Džíny dnes nabízí ledajaký výrobce oblečení, navrhuje je kdejaký módní tvůrce. Ti bohatí si své džíny kupují u Diora, Dolce a Gabbany či Kelvina Kleina. Méně majetní si je vyberou na tržišti nebo v supermarketu.

Značka Levis se musí hodně snažit, aby nezůstala jen kapitolou v dějinách módy. I když je to kapitola velmi významná.

Mínění ortodoxních přesto zní ale jasně: Když džíny tak jedinečně pravé Levi's!